

Dal a magasban

„Legyetek derűsek.”

Huszár Zoltán, a rejtőzködő költő, a török-magyar tej(édes?)testvérség állhatatos apostola, az Aracs-antológia kritikusa írja, hogy reményei szerint az Aracs mind derűsebb, előremutatóbb lesz, s akkor talán mi (olvasók, bedolgozók és pártolók) is derűsebb és bizakodóbb emberekké válunk. No persze, amilyen könnyű ezt kimondani, olyan könnyű parafrazálni is, ellentétben magával a derűs írások megalkotásával. Az írás hevében, sajnos sokszor a zsákutca siratófalába ütközik az igyekvő ember, illetve odatereli sok minden, például a szerb biztonsági ügynökség véleménye, miszerint a magyar kisebbség veszélyességi tényező az államhatalom palettáján. Mi már tudjuk, egy ilyen véleményezés voltaképpen ellenséggyártás a hatalom nehéz napjaira, felkészülés a „bajok forrásának” majdani megjelölésére.

Azonban mint minden zsákutcából, ebből a hangulatból is van lehetőség kilábalásra, amit előszeretettel ajánlok minden fiatal kisebbségi publicistának, hiszen magam is ezt művelem, nap mint nap. Reggelenként, mielőtt a tollat előkotrod, járd meg az El Caminot, az Utat. Ez az út Santiago de Compostelában kezdődik, a 800 km-es zarándoklat végén, a végállomás városában. Ott kap ugyanis értelmet a hosszú úton megélt szenvedés, illetve ott válik a nyomor ígéretes jövőképpé, a kudarcok sorozata pedig a jövő sikerkövacsává. A majd 100 év elszakítottág, és a 3 nemzedéknyi magány is itt, az út utolsó stációján tűnik értelmezhetőnek. A képzőművészet felől megközelítve így hangzana: ne Csontváry Magányos cédrusának másolatát tedd íróasztalod fölé, hanem a Zarándoklat a cédrusokhoz Libanonban címűt.

Akkor hát: legyünk derűsek, meséljünk Rúza Magdolnáról.

Életre kel a mese: Rúza Magdolna szép új élete

Keresve sem található derűsebb történet az életre kelt mesénél. Amikor úgymond szemünk láttára meglevене-

dik Pósa bácsi, Benedek Elek és - igen - Arany László világa és egy kicsit akár földrajzi hovartartozásunk, akár közös sorsunkból adódóan, mi is részesei vagyunk annak a történetnek (történelemnek), ami fehér holló ezen a tájon, tehát méltán megy csodaszámba. Mert mindannyian, legyünk kilencedik vagy 89. évünkben, a harmadik királyfi lárvájába bújva élünk mindhalálig. És - igen, igen - zsebünk rejtekében ott lapul, amíg élünk, az a fűzfasip, amelyet öreganyánktól kaptunk, akinek utolsó pogácsánkat odaadtuk. Feltámadni, mint gyermekember életünk álmából, nincs is annál vonzóbb - a Nyilas Misi előtti és utáni időkből is - kivétel nélkül minden felnőtt számára.

A közhittel ellentétben a mesének nem fő dolga az alvásba ringatás (az is), hanem hogy rádöbentsen az akció lehetőségére, tettere készítsen. A mese azért az, ami maga a csoda -, mert a zúzmarába-jégbe dermedt ország bánatos királya elé léphet a tehénkét őrző legkisebb testvér, megfújja fűzfasipját és annak tündéri hangjától kivirágozik ezer virág ott, ahol eddig a hó és jég volt az úr. Mint kiviláglik, két feltétele van a történhetőségnek: a legkisebb testvér eljusson a király elé, és legyen jégolvasztó, virágfakasztó sipja.

A virágfakasztó sip hangja, a zene az a ritka alkalmas eszköz, amellyel az ember képes kifejezni belső történéseit, azokat a rejtett érzelmeket és gondolatokat, melyeket képtelenség szavakba vagy formába önteni. Képes fellebbenteni a fátylat a titkos vágyak és rejtett álmok, a csodák és mesék birodalmáról. Én hiszem, hogy a zenének egyik legfőbb feladata, visszaadni az embereknek mindazt, amit felnőtté válásukkal visszavonhatatlanul elvesztettek: a hitet a regékben, a szépségben, a titokzosságban.

Egy lány, aki ufónak érezte magát

Azért - ismerjük be férfiasan -, az embernek itt a Bácskában fáj, hogy az angoloknak van (volt) egy Diana hercegnőjük, akinek heti étrendjére kíváncsi volt minden va-

lamirevaló angol, függetlenül a hölgy bulémiájától, a japánoknak egy császáruk, aki aráját a polgári világból vezetve oltár elé (ha van ott oltár) és nem szakadt le a mennyezet, sem az ég tartóoszlopai, a halott ősök nem jönnek elő tiltakozni a sírjukból, mi több, ma is boldogan élnek, míg meg nem halnak. Avagy: a walesi herceg gond nélkül nőül vehet akár sötét bőrű lányt (feltéve, ha anglikán és dúsgazdag). No és Szerbiában is él egy legenda, az ti., hogy egyszer majd, az életre kelt mese csúcspontjaként, valahonnan a (szerbiai) üveghegyek mögül előkotorják Mladić tábornokot. Csak mi, kisebbségi magyarok voltunk hitelesen megelevenedett, velünk élő mesekép nélkül, s így élni, nem egy vidám dolog. Sőt, ahogyan Rávasz László ref. püspök mondta: legnagyobb vereség a világon, megszokni a rosszat. Hála Istennek ma már nem húz bennünket ez az ág. Rúza Magdi innen a szomszédos Kishegyesről elindult az anyaországunkba, és hangjával diadalmaskodott egy olyan versenysorozaton, amely fél évig tartott és 8 millió néző volt rá kíváncsi. Van egy hang, van egy Hangunk, amelynek hallatán mindannyian, akiknek fülük van a kishegyesi dalra, egyidőben érezzük a derűt. Ez pedig nem kis dolog!

Ma már hála a sajtónak, sokat tudunk róla. Tudjuk, hogy gyermekkorában ufónak érezte magát, mert a játék helyett dalokat hallgatott a rádióból. Szabad idejét békák és csigák gyűjtésével töltötte, hozzásegítendő a népes családot némi költőpénzhez. Még azt is tudjuk róla, hogy szülész női diplomát szerzett Szabadkán, munkanélkülivé vált, a többi fiatalhoz hasonlóan, szeret szórakozni, akárha a többi lány, szerelmes is volt, kiábrándult is, akárha a többi tizenéves.

Családja a délvidéki magyarság problémájával, a pusztai létszükséglet kielégítésének rémével küzdött, s a mindennapos harcból a család fő alkoholizmusba, a családtagok depresszióba menekültek.

Hamupipóke a bálban

Az utolsó szalmaszál az összeomlás előtt: ezt jelentette Magdinak a részvételi lehetőség a TV2 Megasztár versenyén. Egy külföldi rokon pénzén felutazik Pestre, a mai fiatalok társadalmi élményének színhelyére. Gyorsan feledni kellett szerelmi kapcsolatának közeli széthullását, a bulvárvilág idegen larmáját és kisebbségérzetének korlátait. Váltani, váltani gyorsan és eredményesen, hogy hiteles képét adhassa önmagának, tehetségének, amiben rajta kívül talán csak édesanyja, talán már ő sem hitt. Átvere-

kedte magát az embertelenül kemény feladatokon, amikor is három dalt kellett hetente angol szöveggel elsajátítani és egy negyediket, az esetleges párbajra. Az állhatatosság példája. Bárki hozzájuthat a bővebb ismertetőhöz, hiszen az internet oldalain, ezen a júniusi napon, amikor ezt írom, 680 000 címszó szereplője. (Összehasonlításként: Gyurcsány Ferenc 1. 870 000, Kasza József 269 000).

Bizony, RÚZSA MAGDOLNA a Délvidék szülötte, Kishegyes sarja, életének zsendülő korában, 19-20 évesen beérkezett. Hová? Jégország királya elé! Abba az országba, amely egy csúnya december 5-én megtagadta édes testvéreit. Ahol a politika kizárólagossága már-már a polgárháború szélére sodorta az országot. Ahol egyre keskenyebb az a réteg, amely nemcsak a pénz és az érdek oldaláról értékeli embertársait, ahol hiánycikk az érdek nélküli szeretet. Fagyos világ. Akkor jön egy törekeny lány, leszáll angyalként Budapestre, és nem akar semmit, csak énekelni, míg engedik, csak adni és megbocsátani. Apropó: míg engedik.. Meséli Magdi, péntek éjszakánként rendszerint felriadt a megasztár-házban, mindig ugyanabból a rémálomból, hogy lejárt a vízuma, s kitoloncolják Magyarországról. Mégis leénekelte a dobogóról az anyaország, a Felvidék, a svéd-amerikai földre emigrált magyarság dalosait. Erre mondta a zsűri elnöke, Novák Péter: östehetség. Pedig csak egy tiszta cseppje ő Panónia itt ragadt tengerszemének. Kottát sem ismer, zenedének a közelébe sem került, mégis szuverén énekesként birtokolta a színpadot, akkor is, amikor 12 000 tinit kellett kezés bárányá szelídítenie.

A Rúza-lány visszavág

A média, határon innen és túl is igyekezett elhallgatni, de legalább tompítani a gyűlölködő és gáncoskodó megjegyzéseket az „idegennel” szemben, akinek a zsűri úgymond az „ölebe pontozza a nyereménylakást és autót.” Magdi diadalmenete észlelhetően megtorpant, amikor az internetes blogok nyelve mind harsányabbá vált az ilyfajta beszédőtől: „mondja már meg valaki, ki a fene hívta ide ezeket az idegeneket?” A témát lihegve átvette néhány bulvárlap, és körkérdés formájában, Magdi még állva maradt versenytársai mellének szegezte. A válasz megfelelt a mesterségesen gerjesztett hangulat elvárásainak: „megértéssel vagyunk a kérdést feltevők iránt”. Diplomatikusan tűnik, de alapértelmezésben piszkos.

Mit tenne az ember ilyen helyzetben, mondjuk, ha szabadkai és férfisszel bír?

Tiltakoznék, hivatkozva családom magyarságára
 - szövetségest keresek a médiánál, bárkinél, az ördög-
 nél is,
 - otthagynom az egész bagázst.

Nem így Kishegyes nagylánya! Bedob egy csel, amitől sokunkat (engem is) a guta kerülgetett: elénekel magyar közönség előtt egy teljesen ismeretlen Kusturica-dalt szerb nyelven, eredetét tekintve a Balkán legmélyebb szociális bugyrából, a cigánysorsból származót. Mi ez, ha nem a mindent kockáztató csakazértis? A „kutyaharapást szőrével” kishegyesi csel változata? Ezzel a kockázatos lépéssel vagy magához köti, - mit köti -, láncolja a zsűrit, vagy végleg elveszti szimpátiáját. Hajrá magyarok, mindent bele!

A zsűritagok közül először Bakács Tibor Settenkedő tér magához. A hangadó zsűritag feljajdul: megörülök, ha te nem magyar énekes leszel. Ezt a hangnemet folytatja Soma, Presser, Novák és Pély Barna. Megszólal maga Gyurcsány Ferenc is internetes blogján „Elképesztő tehetség. Magdit nem az állam választotta ki, nem a kormány politikája. Saját tehetsége a sikerének kulcsa”. Íme, az internetes naplónak az önkifejezésen és véleményezésen kívül van egy újabb szerepe is: átbeszélhetőké válnak az ügyek bal- és a jobboldaliak között.

Magdi győzelme teljes. A nagytekintélyű zsűritagok, a politikum segítségével elfojtották a gyűlölet dáridóját. Nincs benne bosszúszomj. Ennek a lánynak a szeretete a hűségből fakad és birtokolja az elnézés képességének nagyszerű égi ajándékát.

Első útja haza vezetett, itthon is a kishegyesi templomba. Hazajött és csak sírt. Idegenben csak küzdeni lehet, sirni csak idehaza. Hazajött akkor is, ha Moholon a mi zsűrünk csak a 2. díjjal jutalmazta, s ha összetákolta zenekarának itt, a Délvidéken nem jutott egy sarok a kultúr- vagy lakodalmas termeinkben, s útiköltségét Pestig egy németországi rokon állta. Akkor hát ezek után, megkérdem: kiérdemelte Magdit Szabadka és a délvidéki érdekvédelmi párt virágcsokra?

Tanulság és ajánlás

A mi vidékünkön napjainkban is százszámra kallódik el a jobb sorsra érdemes tehetség más művészeti ágakban, a tudományokban, sportban, csak azért, mert a történelem ilyen szerencsétlenné alakította Európának ezt a szögletét. Számon tartja-e valaki, tudjuk-e számát, hány lehetőséget szalasztunk el, hogy okosabb, erősebb, sikeresebb legyen a nemzetünk? Ez a történet elsősorban azt üzeni, amit Szabó Dezső másként fogalmazott és mégis ugyanígy: szülők, tanárok, magyarok! Kevesen vagyunk! Figyeljünk egymás értékeire, hogy fiataljaink közül el ne sikkadjon többé egy sem.

Mi, akik itthon maradtunk, csak egyet kívánhatunk: maradjon meg a mese folytatása sikertörténetnek, s annak a bácskai fiatalnak is legyen folyamatos segítségére a belőle nyert ihlet, aki ezt jegyezte fel az interneten: „most érzek először büszkeséget, hogy magyar vagyok és délvidéki.”

Rúza Magdolna (médiatörténelmet írt Magyarországon. És vajon hány hozzá hasonló zenei talentum ült szombat este sóvárögva a képernyők előtt szerte a Kárpát-medencében csak azért, mert ők nem hallottak idejében a lehetőségről, vagy éppen nem volt pénzük útlevele-vonatjegyre, amivel felutazhattak volna Budapestre? És szombat este visszazökkent egy kicsit a régóta kibillent világ. Talán elindult valami, amivel tizenhat esztendeje nem sikerült a politikának érdemben foglalkoznia. Győzött egy tehetséges, hűs-
 vér ember ebben a műanyag, mesterkelt, lobbierdekektől vezérelt világban. Ősztől egy másik területen is változik a világ: a magyar jégkorongbajnokságban elindul a Csíkszeredai Sportklub együttese. A földrajzból gyengék kedvéért leírom, hogy egy “román” csapatról van szó.

Camus idézi Flaubert barátjának, Poittevinnek utolsó szavait: „Csukjátok be az ablakot. Túl szép.”